

HOMOSEKSUALITEIT IN HET PRIMAIR ONDERWIJS

Hoewel homoseksualiteit volop belangstelling geniet, zoals deze maand op Roze Zaterdag, is acceptatie ervan een heel ander verhaal. Op de meeste basisscholen blijft het onderwerp onderbelicht. De Tweede Kamer wil voorlichting hierover dan ook via de kerndoelen verplichten. Voor sommige scholen is dat niet nodig. De Waalse Louise de Colignyschool in Den Haag besteedt bijvoorbeeld al jaarlijks in alle groepen aandacht aan seksuele diversiteit.

TEKST DANIËLLA VAN 'T ERVE ILLUSTRATIES HAND IN HAND, COC HAAGLANDEN

Verplichte voorlichting stok achter de deur

Een *toolkit* overgewicht, leskisten verslaving of smaaklessen van Pierre Wind: allemaal leuk en leerzaam, maar waar haal je als school de tijd vandaan? ‘Geen tijd’ is dan ook vaak de reden om (homo)seksualiteit niet te behandelen. En veel schoolleiders vinden specifieke aandacht voor homoseksualiteit niet nodig, omdat ze het zien als onderdeel van het veiligheidsbeleid, waarin elk soort discriminatie is verboden. Daarmee gaan ze voorbij aan het feit dat heteroseksualiteit (onbewust) de norm is en afwijkingen daarvan negatief gedrag kunnen oproepen. Bovendien vinden veel scholen voorlichting niet nodig, omdat het onderwerp bij hen niet speelt. Maar aangezien vijf procent van de bevolking homoseksueel is, speelt het overal en altijd. Peter van Dijk, voorzitter van AOb Roze, weet uit eigen ervaring dat het onderwerp vermeden wordt: “Mijn neefje kwam vol verhalen op school na het weekend dat ik met mijn vriend trouwde. Van zijn juf kreeg hij te horen dat hij er maar beter niet over kon praten. Zij wist duidelijk niet hoe ze ermee om moest gaan, maar hierdoor geeft ze de boodschap af dat een huwelijk tussen twee mannen niet normaal is.”

“Homoseksualiteit blijft een ongemakkelijk onderwerp waaraan scholen liever niet zo snel hun vingers branden”, denkt Yvonne Verschragen, manager onderwijs bij COC Haaglanden. Voor de gratis lessenserie Hand in Hand, die de organisatie in opdracht van de gemeente Den Haag ontwikkelde, had slechts een handjevol basisscholen interesse. “Pas op het moment dat er een aanleiding voor is, bijvoorbeeld omdat een leerling wordt gepest met zijn twee vaders, komt de vraag naar lesmateriaal. Terwijl je het ook kunt zien als een onmisbaar onderdeel van hoe de wereld in elkaar steekt.” Door homoseksualiteit expliciet te benoemen, geef je als school bewust het goede voorbeeld en draag je bij aan de acceptatie van homoseksualiteit. Uit onderzoek blijkt dat álle leerkrachten zich prettiger voelen op scholen met een helder diversiteitsbeleid.

achter de deur. Eind vorig jaar schaarde de Tweede Kamer zich dan ook achter de motie van D66 om scholen via de kerndoelen te verplichten hier aandacht aan te besteden. Het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (SLO) is gevraagd hiervoor een concept te leveren.

“Een goede zaak”, vindt Peter Dankmeijer van Empowerment, het kenniscentrum seksuele diversiteit in het onderwijs. De eveneens gratis lesmethode Leefvormen die Dankmeijer in 2003 ontwikkelde, wordt nauwelijks afgenomen. “Omdat het onderwerp thuis vaak niet of niet goed aan de orde komt, is de school hiervoor de aangewezen plek. Door kinderen al vroeg duidelijk te maken dat seksualiteit op verschillende manieren beleefd kan worden, kun je problemen op latere leeftijd voorkomen.” Maar met alleen het veranderen van de kerndoelen ben je er niet, waarschuwt Dankmeijer. “De inspectie zal goed moeten controleren of en hoe scholen er aandacht aan besteden. Het geven van seksuele voorlichting verdient ook de aandacht van de pabo’s. Ik zie het meest in een verplichting voor scholen om duidelijk te maken hoe zij voor leerlingen en leerkrachten met een seksueel diverse geardeerdheid een prettige, open omgeving creëren.” In de bovenbouw van het basisonderwijs ontdekken leerlingen ook zelf hun eerste seksuele gevoelens. Afwijkend gedrag wordt vaak sterk veroordeeld, terwijl bij een derde van de leerlingen nog twijfel bestaat over hun seksuele identiteit. Pas rond 18 jaar durven de kinderen gemiddeld voor hun homoseksuele voorkeur uit te komen.

Maak het bespreekbaar, is de belangrijkste opdracht die Dankmeijer aan schoolleiders wil meegeven. “Weet wat er speelt in je team, op school. Als leerkrachten er moeite mee hebben, zorg dan voor een training of haal een deskundige in huis. Geef als school het goede voorbeeld: treedt op als ouders of kinderen discriminerende opmerkingen maken. Homo is het meest gebruikte scheldwoord, maar veel kinderen realiseren zich niet wat voor onveilige sfeer ze hiermee creëren.”

Iedere mening telt

“Moet dat ook nog?” en “Is dit dan een item?” Het voorstel om de lessenserie Hand in Hand van COC Haaglanden uit te voeren, werd in het team van De Waalse Louise de Colignyschool niet direct omarmd. Een aantal leerkrachten had principiële bezwaren vanwege hun geloof. “Iedere mening telt, die dus ook”, vertelt directeur Peter Hoetjes, die de voors en tegens van het lespakket met het team besprak. “Omdat uiteindelijk alle andere leerkrachten akkoord waren, besloten we de methode wel uit te proberen. De lessen van de leerkrachten die echt niet wilden, werden door anderen gegeven.”

Hand in Hand is volgens Hoetjes leuk, laagdrempelig en eenvoudig toe te passen. “De kleuters gaan bijvoorbeeld jongens- en meisjesspeelgoed sorteren en dan blijkt dat die scheidslijn helemaal niet zo makkelijk te maken is. Jongens vinden het ook leuk om met poppen te spelen en meisjes met auto’s. Wat veel mensen zien als een zwaar

als

Onderbelicht

Het geven van seksuele voorlichting is niet verplicht. In de kerndoelen van het primair onderwijs is weliswaar vastgelegd dat scholen aandacht moeten besteden aan bijvoorbeeld lichaam en gezondheid, maar de manier waarop bepalen zij zelf. Uit onderzoek van het NIGZ uit 2007 blijkt dat het onderwerp (homo)seksualiteit op de meeste basisscholen onderbelicht blijft. Bijna de helft van de onderzochte scholen zegt er alleen iets aan te doen als kinderen er naar vragen. Tweederde van de scholen ziet het verplichten van voorlichting over seksuele diversiteit als een stok

‘MISSCHIEN DURF IK STRAKS WEL EERLIJK TE ZIJN’

Homo-emancipatie is ‘hot’ in de politiek. Zo steunt de Tweede Kamer het wetsvoorstel van D66 dat scholen verbiedt homoseksuelen te ontslaan. En eerder al steunde de Kamer moties over verplichte voorlichting en het tegengaan van de identiteitsverklaring, waarmee sommige scholen hun personeel vragen homoseksuele relaties af te wijzen. “Maar met wettelijke maatregelen alleen ben je er niet.”

D66 wil de zogeheten enkele-feitconstructie uit de wet Gelijke Behandeling halen. Volgens deze constructie mogen scholen in het bijzonder onderwijs homoseksuele leerkrachten ontslaan of weigeren. Niet op grond van het ‘enkele feit’ dat ze homo zijn, maar wel als ze het actief uitdragen, bijvoorbeeld door een relatie te hebben. Han de Koster (51) staat ambivalent tegenover de maatregelen. In de bijna dertig jaar dat hij in het christelijk basisonderwijs werkt, is hij één keer van school gewisseld. Zijn homoseksuele geaardheid speelde daarbij een hoofdrol. “Als een directeur opmerkingen maakt als ‘voor homo’s zijn onze jongens niet veilig’, dan laat je het wel uit je hoofd om voor je geaardheid uit te komen. Bovendien hielp ik als adjunct-directeur mede de school opbouwen. Ik weet

zeker dat het leerlingenaantal zou dalen als ik er open over zou zijn.” Pas bij zijn vertrek vertelde hij het bestuur de ware reden. “Iedereen reageerde met veel respect, zelfs de predikant vroeg me te blijven. Maar hij beaamde dat op het moment dat ik een vriend zou krijgen, de situatie heel anders wordt. Als ik zelf geen homo zou zijn, had ik waarschijnlijk ook zo gereageerd. Homoseksualiteit en religie blijft een lastige combinatie. Streng gelovigen zien het als een fout in de opvoeding of een ziekte. Met wettelijke maatregelen alleen ben je er dus niet, er is van binnenuit een omslag in denken voor nodig.”

Kwetsbaarder

Op de protestants-christelijke school waar De Koster nu als leerkracht werkt, weten alleen zijn collega’s het. “Uit zelfbescherming wil ik er niet open over zijn. Ik ben bang dat ik aan gezag zal inboeten, dat ik kwetsbaarder ben. Een deel van de ouders hier accepteert homoseksualiteit niet vanwege hun geloof, een ander deel heeft er vanuit een soort ‘volkse domheid’ moeite mee. Laatst zei een ouder bijvoorbeeld dat hij zijn zoon af en toe laat meekijken met een seksfilm, uit angst dat hij homo zou worden. En nog steeds merk ik dat veel mensen het verschil niet weten tussen homoseksualiteit en pedofilie.”

Han de Koster

Vragen van leerlingen over zijn voorkeur weet hij altijd met een lachertje af te doen. Het onderwerp zelf gaat hij niet uit de weg. “Een leerling werd gepest omdat hij modeontwerper wil worden en niet van voetbal houdt. Dan kaart ik dat wel aan in de klas. Verplichte voorlichting vind ik een goede zaak. Alleen al om te voorkomen dat een kind denkt dat hij een vies, raar mens is, alleen omdat het anders is dan de rest.”

Onlangs verzekerde zijn directeur hem van zijn volledige steun als hij ooit zijn geaardheid naar ouders of leerlingen kenbaar wilde maken. “Het is fijn dat hij nu als directeur ook expliciet zijn steun heeft uitgesproken. Dat maakt de stap daartoe makkelijker. Nu ik geen vriend heb, zie ik de noodzaak niet. Maar als leerlingen er straks naar vragen, durf ik er nu misschien wel eerlijk over te zijn.”

onderwerp wordt in deze methode zo gewoon gebracht, dat het ook gewoon is.”

Verplichte aandacht voor seksuele diversiteit juicht Hoetjes toe, zolang verplichte toetsen maar achterwege blijven. “Het mooie is dat je door het lespakket alerter raakt op dingen die in school niet kloppen, zoals kwetsende opmerkingen”, zegt Hoetjes. “Het werkt door in de dagelijkse praktijk.” |

MEER WETEN?

www.cochaaglanden.nl (lespakket Hand in hand)

www.empower-ls.com (lespakket Leefvormen)

www.tolerantescholen.net (zie ‘De roze draad in veiligheid op school’: handreiking voor schoolleiders met tips voor een effectief diversiteitsbeleid)

